

TÓBIÁS LÁSZLÓ

A német ifjúságjólét ünneperől és hétköznapijairól

<https://doi.org/10.71157/upsz.2026.01-02.10>

NAPLÓ

1992-ben, egy Bonn–Budapest testvérvárosi programként megvalósult szakmai tanulmányúton ismerkedhettem először a német ifjúságjólét filozófiájával és intézményeivel. Az ott szerzett tapasztalatoknak döntő szerepe volt abban, hogy barátaimmal, tagtársaimmal kezdeményeztük a ZABHE-GYEZŐ Gyerekanimátorok Egyesülete Káposztásmegyeri Játszóháza létrehozását. Fiatal aktivisták voltunk, és Bonnban példát találtunk a gyerekekkel való foglalkozásra serkentő tettvagyunk csatornázására. A játszóházunk 15 éven át működött – a német Spielhaus intézménytípus példájára, de folyamatos saját fejlesztésre és alapvetően önkéntesek munkájára alapozva. Az intézmény – Újpest Önkormányzatával kötött szerződésünk alapján – elsőként nyújtott Magyarországon civil szervezet fenntartásában „gyermek napközbeni ellátása alternatív formában” címen ellátást, melyet 1993-tól szabályozott a szociális törvény.¹ A Káposztásmegyeri Játszóház a német példáktól és a hasonló hazai kezdeményezésektől is különbözött abban, hogy – a korai szakasztól kezdve – lehetőséget kínált a használói körből kiöregedő gyerekeknek, hogy

animátorokká legyenek. A 15 év során végig ugyanaz a közösség volt a játszóház gazdája, de cserélődtek a tagok: belenőttek gyerekek és kinőttek belőle fiatalok. A tanulmányutak és az azokon szerzett ismeretek adaptálására építő tevékenység örömteli munkamódszeremmé vált, a tapasztalatok és kapcsolatok közvetlen megosztásával együtt. Ennek az írásnak is tapasztalatomegosztás a célja.

2008-ban a Gyerektoparadicsom Alapítvány működési támogatása terhére volt alkalmunk részt venni a Deutscher Kinder- und Jugendhilfetag (DJHT) eseményen (a Német Gyermekek- és Ifjúságjóléti Napon), amely az 1964-ben Essenben indult sorozat 13. alkalma volt. 2018 óta pedig lehetőségem van szociális munkásokat, illetve szociálpedagógusokat képző német egyetemeken, valamint a hallgatóikat gyakorlatra fogadó intézményekben látogatásokat tenni. Alighanem nehezen vitatható, hogy a magyarországi gyerekekre, fiatalokra, a hozzájuk kapcsolódó tevékenységekre az angol nyelvű tömegkultúra van a legnagyobb hatással, és az akár fordításban, akár kiadási nyelven a magyar szakemberek által követett

¹ 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

nemzetközi irodalom is alapvetően angol nyelvű. Amikor azonban ezeket a forrásokat feldolgozzuk, a kulturális sajátosságokra – vagyis arra, hogy a szöveg keletkezésének és befogadásának helye lényegi jellemzőit tekintve különbözhet – gyakran nem reflektálunk, ahogy az időbeli távolságokra sem. Márpedig bizonyos, a folyamatokat mélyen meghatározó jellegzetességek következnek a térbeli elhelyezkedésünkéből; országunk fekvése nagyon is meghatározó. Három és fél évtizede azt tapasztalom, hogy a nálunk éppen azonosított kihívásokkal Németországban már öt-tíz éve foglal-

koznak, gyűjtnek

tapasztalatokat, olykor küldarokat is a szakemberek és a civil aktivisták. Erre a fáziskésésre is tekintettel érdemes figyelni a német kollégák munkájára, a kezelt kihívásokra, a beavatkozásokra és az eredményességre.² Az erőforrásokkal való ellátottság különbségei miatt is érdemes figyelni: hogyan kerülhetők el olyan útvesztők, melyekből a sokkal gazdagabbak sem tudtak biztonságos kiutat találni.

Ebben az írásban a 2025 májusában Lipcsében megrendezett 18. Német Ifjúságjóléti Napok néhány olyan tapasztalatát mutatom be, melyek a gyerekekkel és fiatalokkal foglalkozó magyar szakembereknek, civil és egyházi szervezeti aktivistáknak is érdekesek lehetnek. Ugyanakkor látni kell, hogy a két ország megoldásai lényegesen különböznek egymástól, ahogy a rendszerek kialakulásának története is. Az 1922-es

német ifjúsági törvény³ részben már létezett gyakorlatokat emelt törvényi szintre, például a „freie Träger”-ek, a független szolgáltatás-fenntartók is léteztek már. És az utóbbi évszázad fejlődése, ideértve a jogi szabályozást is, meglévő folyamatokat vitt tovább, konszenzuson alapuló változtatásokkal. Ezzel szemben a magyar gyermekvédelmi törvény, mely jórészt lefedi a német gyermek- és ifjúságjólét területeit, 1997-ben sok területen nem hagyományokra támaszkodott, hanem új irányokat adott, és az azóta eltelt időben több olyan átalakítást szen-

vedett el, melyek nem szakmai hozzáértésre, végképpen nem konszenzusokra támaszkodtak. A két ország és szakmai kultúráik különbségére rávilágít a 18. Német Ifjúságjóléti Napok mottója is:

„Weil es ums Ganze geht: Demokratie durch Teilhabe verwirklichen!”, melyet magyarul nehéz visszaadni: „Mert ez az Egészről szól: a demokrácia a részvétel által valósul meg!”⁴ A *részvétel* a törvény által közvetlenül érintett gyerekek és fiatalok mellett a velük foglalkozókra is vonatkozik, vagyis ténylegesen a társadalom minden tagjára, az *Egész* pedig nem más, mint a társadalom, a viszonyok összessége, azoknak generációról generációra való (újra)építése. Ez pedig nagyon nem az, amit Magyarországon az ifjúságjólét területén látunk, ahogy az eredmények is különböznek.

ez nagyon nem az, amit Magyarországon az ifjúságjólét területén látunk, ahogy az eredmények is különböznek

² A COVID-19 világjárvány egyszerre csapott le mindenhol, így az azonnali reakciókban tapasztalható különbségek következhetek az egyéni/munkacsoportbeli felkészültségből és akár a szerencséből is, de hosszabb távon szükségszerűen érvényesülnie kellett annak, hogy a korábbi ráfordítások alapján felhalmozott tudások és eljárások milyen készletéhez lehetett nyúlni. Emellett az új kihívás kezelésére rendelt erőforrások különbsége is visszanyitotta az ollót.

³ Reichsjugendwohlfahrtsgesetz; <https://www.stuttgart.de/medien/ibs/reichsjugendwohlfahrtsgesetz-9-juli-1922.pdf>

⁴ A magyar szöveg Tóbiás András javaslata. Köszönet a konzultációért Gombocz Eszternek és Jándi Péternek.

Jugendhilfe – Ifjúságvédelem

A Jugendhilfe kifejezést – ha nincs külön értelmezési jelzés – Kinder- und Jugendhilfe-ként érti a német szakmai és köznyelv, fordítása és személete pedig a *gyermek- és ifjúságvédelem* kifejezéssel írható le. A mi gyermekvédelmi törvényünk is jóléti szemléletűként született, amit akkor világosan mutatott a gyermekjóléti szolgálat céljainak leírása, ahogy magának az intézménynek az elnevezése is, még ha a törvény megnevezésébe nem is hagyta a „jólét” fogalmát beemlíteni az akkori Pénzügyminisztérium.⁵ Ugyancsak hasonlatosság, hogy a magyar szakmai nyelvben is beleértjük a gyerekeket az *ifjúságba*, hacsak nincs épp külön jelzés szűkebb értelmezésre. A *Jugendhilfe* kifejezés két értelemben használatos:

- szűk értelemben a *Szociális Törvénykönyv Nyolcadik könyve. Gyermek- és ifjúságvédelem (Sozialgesetzbuch (SGB) Aches Buch (VIII) Kinder- und Jugendhilfe Gesetz [KJHG])*⁶ által szabályozott jogok és azok érvényesülését biztosító tevékenységek és szolgáltatások, különösen az 1§ (3) és a 2§ által felsoroltak.⁷
- tágabb értelemben mindazok a tevékenységek, melyek az 1§ (1) által garantált jog érvényesítését előre mozdítják: „Minden fiatalnak joga van fejlődésének

támogatására és nevelésre az önálló, felelősségteljes és társadalmilag kompetens személyiséggé váláshoz.” Némi egyszerűsítéssel azt mondhatjuk, hogy az oktatáson, az egészségügyön és az egyházak által csak fiatal tagjaikkal végzett tevékenységeken kívül minden olyan szolgáltatás a gyermek- és ifjúságvédelem⁸ területéhez tartozik, melynek kedvezményezettjei – legalább részben, esetleg mások mellett – gyerekek, fiatalok, 27 évesnél fiatalabb felnőttek.⁹ A törvény 1§ (2) bekezdése a gyerekek gondozását és nevelését a szülők elsődleges kötelességének nevezi, így a szülők támogatása minden tekintetben a Jugendhilfe része, ahogyan tulajdonképpen minden terület irányában a területközi, kettős kötésű területek is.

A KJHG azzal is támogatja a tágabb értelmezést, hogy a városi/járási ifjúsági hivatalok feladatuként határozza meg annak megállapítását, hogy egy adott tevékenység a törvényben leírt valamely szükségleti területhez tartozik. A Träger, azaz a törvény szerinti elismert tevékenység fenntartója – ez a megnevezés ismert a magyar gyermekvédelmi/szociális ágazatban, de a közoktatásban is – a nyilvántartásba vétel alapján jogosult tevékenysége költségvetési támogatására, a különböző szolgáltatások esetében

⁵ 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, Magyar Közlöny 1997. 39. szám, 1997. május 8.

⁶ https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_8/BJNR111630990.html - a böngésző fordítója az első érdeklődés kielégítésére alkalmas szöveget biztosít.

⁷ Ezen a linken egy áttekintő prezentációt talál az olvasó, melynek magyarázatairól elég jó fordítást ad a böngésző: <https://www.kinder-jugendhilfe.info/orientierung-und-ueberblick>

⁸ Azt a magyar szaknyelvben is konszenzuális gyakorlatot igyekszem követni, hogy amennyiben csak ifjúságot, ifjúságvédelemről említünk, abba a gyerekeket is beleértjük, míg ha csak gyerekeket említünk, abba nem értjük bele a fiatalokat.

⁹ 27 évesnél idősebbek is lehetnek kedvezményezettjei az ifjúságvédelmi – leginkább ifjúsági munka jellegű – tevékenységeknek, amennyiben egy olyan csoporthoz tartoznak, melynek tagjai nagy része fiatalabb 27 évnél. Az Európai Unió ifjúsági programjaiban 30 éves korukig lehetnek kedvezményezett fiatalok, Magyarországról is: https://eu-rodok.hu/hirek/show/szamtalan_lehetoseg_var_rad

különböző mértékben. A nyilvántartásba vett fenntartók továbbá jogosultak a működésük városának/járásának ifjúsági tanácsába képviselőket választani, illetve minden szervezet jogosult képviselővé válni.

„Freie Träger”-ek – független intézmény- és szolgáltatásfenntartók – és a többiek

A német ifjúságjóléti rendszernek – miként a szociálisnak is – legfontosabb szereplői a „freie Träger”-ek, azaz a független fenntartók. Az 1. táblázatban láthatjuk, hogy a 2022-es statisztika szerint a fenntartók 67 %-a közhasznú független fenntartó volt, további 12%-uk pedig közhasznú besorolással nem rendelkező független fenntartó.

A német rendszer lényege, hogy egy újonnan induló szolgáltatás nyújtására bárki jelentkezhet, a táblázatban láthatjuk, hogy a fenntartók 7,4%-a természetes személy. A táblázat nem mutatja a szolgáltatások tevékenységi területi, illetve méretbeli megoszlását. Természetes személyek inkább kisebb szolgáltatásokat, pl. tanácsadói praxisokat tartanak fent, így jellegzetesen szervezetek tesznek ajánlatokat szolgáltatások nyújtására. A statisztika nem mutat adatot arról, hogy a „freie Träger”-ek mekkora hányada egyházi vagy egyházi kötődésű szervezet. Ez ugyanis nem releváns információ, a szervezetek besorolásában nem játszik szerepet, csak – helyi és központi – állami és nem állami szervezet van, ez az általános kategorizálás.

1. TÁBLÁZAT

Német ifjúságjóléti intézmények fenntartói – jogi forma és típus szerint

A fenntartó jogi formája	A fenntartó típusa						Összesen
	Helyi fenntartó	Nagyobb térségben szolgáltató fenntartók	Nem közhasznú szervezet fenntartó	Egyéb közintézmény fenntartó	Közhasznú független szervezet fenntartó	Nem közhasznú független szervezet fenntartó	
Önkormányzat, annak intézménye	932	27	8	4385	–	–	5352
Közjogi testület	191	25	8	270	4367	–	4861
Önkormányzati vállalat	–	–	5	49	–	–	56
Közjog szerint működő vállalat	27	6	10	32	–	–	75

Közalapítvány	5	–	–	7	1158	–	1171
Természetes személy	–	–	–	–	–	2199	2199
(Közhasznú) egyesület	8	4	–	7	11 250	250	11 520
Szövetkezet	–	–	–	–	13	4	17
Magánjogi alapítvány	4	–	–	3	291	4	304
Társaság (társasági jog szerinti formák)	29	–	12	10	32	500	585
Korlátolt felelősségű (nonprofit) társaság	38	4	15	62	2545	611	3275
Egyéb vállalat	7	–	–	4	39	92	145
Külföldi jogi forma	–	–	–	–	–	–	–
Összeségében	1243	72	61	4829	19 695	3661	29 561

FORRÁS: <https://www-genesis.destatis.de/datenbank/online/url/e2295d7d>
(2022. december 15.)

A Szövetségi Statisztikai Hivatal honlapjáról¹⁰ még kiemelek egy adatot: A 29 651 intézményben összesen 274 765 munkatárs dolgozik.

2. TÁBLÁZAT

A német ifjúságjóléti közszolgáltatások kiadásai és bevételei 1000 euróban

Év	Összesen	Ebből		Bevételek (költség-térítések)	Nettó ráfordítások
		Gyermekek napközbeni ellátása	Nevelést támogató segélyek*		
2001	19 210 662	10 427 626	5 124 549	2 098 195	17 112 466
2023	71 892 039	46 890 499	16 943 869	4 247 747	67 444 292

* Integrációs segítségnyújtás értelmi fogyatékos gyermekek és serdülők számára, segítségnyújtás fiatal felnőtteknek és gondozásba vétel.

FORRÁS: <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Tabellen/ausgaben-einnahmen-entwicklung.html>

¹⁰ https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/_inhalt.html#378128

A 2. táblázatba csak a bő húszéves periódus nyitó és záró évének adatait emeltem át; az eredeti kimutatás az időszak minden évének adatait tartalmazza, különösebb megugrás és törés nélkül. Ennek a két évnek az adataiból is tehetünk írásunkhoz fontos megállapításokat az elmúlt bő két évtizedről:

- a nettó ráfordítások megnégyeseződtek, ezen belül a napközbeni ellátás ráfordításai még nagyobb, a segélyek ráfordításai kisebb arányban nőttek. Tehát egyértelmű a finanszírozói preferencia a két terület között, de a kevésbé növekvően támogatott terület támogatása is igen jelentősen nőtt, nem egymás kárára változott a két terület támogatása,
- a költségtérítések alig több mint kétszeresen növekedtek, tehát a teljes költségben csökkent az arányuk. Ennyi adatból nem állapítható meg, hogy mi az aránycsökkenés oka. Szóba jöhet például ingyenes vagy/és alacsonyabb térítési díjú szolgáltatások bevezetése, vagy a szolgáltatási tartalom értékének a csökkentése, vagy a költségtérítés összegének általános csökkentése, vagy egyes igénybe vevői csoportok esetén a költségtérítés csökkentése. Azt az egy feltételezett esetet kivéve, mely szerint a szolgáltatási tartalom értékét csökkentették, az összes többi lehetőség a szolgáltatáshoz való hozzáférés megkönnyítését jelenti. A szolgáltatások egy része esetében elképzelhető, hogy a költségtérítés csökkentésével motiválták, hogy a szolgáltatást többen vegyék igénybe.

Alapvetően azért mutattam meg ezeket a számokat, hogy lássuk, a német ifjúságléte egy növekvő támogatásban részesített terület. Az ifjúságléti/szociális ágazat nem tartozott a rosszul fizetett ágazatok közé, de meglehetősen, az a munkaerőkereslet, amely gyakorlatilag a kiállítás minden standján megjelent állásajánlatok formájában, a bérek növeléséhez vezetett. „A szakemberhelyzet most olyan jó, amilyen soha nem lesz a következő években” – hirdette egy stand szarkasztikusnak tűnő felirata. Adódik-e ebből olyan tanulság, amelyet érdemes lenne elkezdni átgondolni a magyar ifjúságléti szakterületen?

Spitzenverbände der Freien Wohlfahrtspflege – A független jóléti gondoskodás csúcsszervezetei

Németország szociális ellátórendszerében különleges szerepet tölt be a szociális gondoskodás hat vezető egyesülete, a Spitzenverbände:¹¹ 1. Arbeiterwohlfahrt (AWO), 2. Deutscher Caritas Verband (DCV), 3. Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband-DER PARITÄTISCHE, 4. Deutsches Rotes Kreuz (DRK), 5. Diakonisches Werk der Evangelischen Kirche in Deutschland (DW der EKD) 6. Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland (ZWS).

Szokás úgy beszélni róluk, hogy ezek a szervezetek teremtették meg a német jóléti állam szolgáltatási oldalát a II. világháborút követően, de a legkevesebb, amit mondhatunk, hogy hajtómotorjai a szakmai fejlődésnek. A hat szervezet közös erejét 2 000 000 főállású és 3 000 000 önkéntes munkatárs, 125 ezer fenntartott

¹¹ <https://handbuch-kindertagespflege.fruehe-chancen.de/informationen-und-wissenswertes/wohlfahrtsverbände/die-spitzenverbände-der-freien-wohlfahrtspflege>

intézménnyel jellemzi, melyek 35%-a, 44 000 intézmény működik az ifjúságvédelem területén.¹² A számok azt mutatják, hogy a gondoskodást nyújtó intézmények mindegyike kapcsolódik a hat csúcsszervezet valamelyikéhez, így az ellátottak és az ellátók érdekeit mind tartományként, mind szövetségi szinten képviselni tudják.

A német jóléti állam biztosítéka, hogy a szolgáltatásokat nyújtók összessége egy tömbben képviseli az ellátottak érdekeit, ami a Jugendarbeit esetében az összes gyerek és fiatal érdekei képviselőjét jelenti. Természetesen a három egyházi kötődésű és a három világi szervezetnek is van közös ernyőszervezete; természetesen ez is Arbeitsgemeinschaft, de a neve elején még a szövetségi (értsd országos)

jelző is ott áll. 2024-ben volt 100 éves a „Bundesarbeitsgemeinschaft der Freien Wohlfahrtspflege (BAGFW) e. V.”¹³ Tehát

nem a II. világháború után indult még az együttműködése sem ezeknek a szervezeteknek. Az evangélikus Diakonie korát a Belmisszió Központi Választmánya létrejöttétől, 1848-tól számolják, de a legfiatalabb Paritätische is több mint 100 éve, 1924-ben jött létre, és az önállóságát szigorúan őrző 10 000 szervezet ernyőszervezete. A magyar társadalomtörténet felől nézve borzongatóan logikus és szükségszerű, hogy a három egyházi ernyőszervezet, a Vöröskereszt és a munkásjóléti indíttatású szervezetek ernyőszervezete mellé létrehozták a magukét azok, akik az előzőek egyikéhez sem

kívántak tartozni. A Paritätische célkitűzése befelé az egyenlőségen alapuló együttműködés, kifelé pedig a másik öt csúcsszervezet partnereként részt venni a tartományi és országos érdekegyeztetésben.

Arbeitsgemeinschaft für Kinder- und Jugendhilfe e.V., AGJ – Gyermek- és Ifjúságvédelmi Munkaközösség Egyesület

Az „Arbeitsgemeinschaft”-ok a német társadalom civil dimenziójának központi szerveződései, intézményei, melyek összességében a politikai és gazdasági szféra csúcsszereplőivel – az országos pártokkal és a gazdasági kamarákkal együtt – a meg-

határozói a társadalom működésének és formálásának. Az „Arbeitsgemeinschaft”-ok egy-egy szakterület szövetségi szintű csúcsszerveződé-

sei. Az AGJ 106 szervezetet tömörít, hat csoportban, melyek egyikét a már tárgyalt hat Spitzenverband alkotja. Egy másikat a szövetségi tartományok ifjúsági tanácsai (a Ringek) és országos ifjúsági szervezetek. Ha el tudnánk képzelni egy ilyen cizellált rendszert, akkor sem biztos, hogy eszünkbe jutna minden csoport, például az, amelyiket az ifjúsági hivatalnokok tartományi szervezetei, vagy a tartományok legfelső ifjúsági és családi hatóságai alkotnak. Az AGJ a szövetségi szakminisztérium, és rajta keresztül a teljes szövetségi

borzongatóan logikus és szükségszerű

¹² www.bagfw.de/fileadmin/user_upload/Veroeffentlichungen/Publikationen/Statistik_2020/Zahlen_Fakten_FW_Kurzfassung.pdf

¹³ Az „e. V.” (eingetragener Verein) szó szerinti fordítása bejegyzett egyesület. A magyar *egyesület* szót csak bíróságon bejegyzett szervezetekre használjuk. Ennek a szervezetnek a neve magyarra fordítva: a Független Jóléti Gondoskodás Szövetségi Munkaközössége Egyesülete – rövid névként az *Egyesülete* szó nélkül is.

kormányzat partnere.¹⁴ A KJHG helyi és tartományi szövetségi (országos) jogalkotást is szabályoz: a hagyományok alapján nem minden ifjúsági kérdés egyformán szabályozott minden tartományban. Már ejtettem szót a helyi ifjúsági hivatalok tanácsairól, ahol születnek döntések, melyek közül a legfontosabb a Jugendhilfeplan,¹⁵ az ifjúságjóléti tervezés, ami közvetlenül garantálja a fiatalok és családjaik jogainak biztosítását. A KJHG rendelkezik minden érintettnel – fiatalok, családjaik, az ifjúságjólétben közreműködők – érdemi bevonásáról a szabályozási folyamatba, rögtön annak kezdetétől. Szövetségi szinten az AGJ a partnere a kormányzatnak. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy Németország szövetségi köztársaság, a parlament kétszintű, a Szövetségi Tanács a tartományok kormányai által kijelölt képviselőkől áll, s nem utolsó sorban feladata a tartományi érdekek védelme a szövetséggel, a szövetségi kormánnyal szemben.

Az ifjúságjólét finanszírozása ugyanezen három szintről tevődik össze.

Németországban mint szövetségi köztársaságban nagyon erős a hagyománya és a késztetése a konszenzuskeresésnek. Ezt ebben az írásban nem tudom bemutatni, de a német ifjúságjólétet vizsgálva soha nem szabad figyelmen kívül hagyni – a magyarországi viszonyokhoz szokott szemlélőnek pedig különösen nehéz ezt a két rendszer működése közötti különbséget feldolgozni.

Németországban nagyon erős a hagyománya és a késztetése a konszenzuskeresésnek

A funkciók egymást kiegyensúlyozó rendszerben a szövetségi kormányzat az ifjúságjólét területén sem ötletgyár. Kutatóké, szakmai szervezeteké, azok tartományi és szövetségi ernyőszervezeteié a feladat, hogy tematizálják az ifjúságpolitika által kezelendő kihívásokat, és olyan javaslatokat tegyenek, amelyeket az egész ifjúságjóléti

szektor alkalmasnak vagy legalábbis legalkalmasabbnak ítél. Ezek a folyamatok valósulnak meg az AGJ mint legátfogóbb – más ernyőszervezeteket is felölelő – ernyője alatt.

A szakterület támogatását bíró javaslatokat azután a szövetségi kormány feladata összevetni más területek javaslataival, véleményeivel, és a szakpolitikai javaslatokból megalakítani és megvalósítani a kormányzati politikát. Érdemes ebből tanulságokat levonni a magyar ifjúságjólét számára és azon túl is.

Deutscher Kinder- und Jugendhilfetag, DJHT – Német Gyermek- és Ifjúságjóléti Napok

A fentiekből következően élesen elválnak a szakmák és a kormányzat feladatai. Utóbbinak nem dolga fejlesztéseket, eseményeket megvalósítani, de a soron következő DJHT irányainak kijelölésében részt vesz. Szerepe a finanszírozás biztosítása, aminek feltétele az ifjúságpolitikával való harmonizálás.

A DJHT – a már bemutatott tág értelmezésnek megfelelően – a Jugendhilfe kapcsolódó területeit is befoglaló széles és

¹⁴ 2025. május 6. óta a kereszténydemokrata Karin Prien vezeti a Szövetségi Képzési, Család-, Idős-, Nő- és Ifjúságiügyi Minisztériumot, a szociális és munkaügyek egy másik miniszternő portfólióját alkotják, akit a szociáldemokraták delegáltak. 2013 óta nagykoalíciók kormányozzák Németországot.

¹⁵ KJHG 80§

cizellált területnek az országos interprofesz-szionális, interdiszciplináris és interszektoralis találkozója, utóbbin azt értve, hogy állami – vagyis szövetségi, tartományi és városi/járási – és nem állami szervezetek, de akár szervezetként nem formalizált mozgalmak is jelen vannak.^{16, 17}

Mind a 18 eddig megrendezett DJHT-nek volt mottója, mozgósító szavakként leggyakrabban a jövő, a társadalom, a jogok jelentek meg ezekben.¹⁸ A 7. DJHT-re, 1984-ben készült először, 2000 óta pedig minden alkalommal előzetes vitairat. 2008 óta a vezérfonalat az AGJ vezetősége jegyzi. A vitairat a legaktuálisabb kérdéseket és az azokban elfoglalt álláspontokat veszi sorba, bemutatva a mottóválasztás mögötti súlypontokat. A DJHT a kiállítási és vásárhelyszínek szokásos munkaformáit alkalmazza: a beszélgetésre, tájékozódásra, kapcsolatteremtésre standok adnak lehetőséget, ahol alapvetően egy-két kiállító beszélget egy-két látogatóval. Emellett vannak az előadótermekben megvalósított munkaformák, ahol elhatároltak a szereplők és a nézők, így kisebb az interaktivitás. Ezekben a programokon alapvető cél az információbiztosítás, előadás vagy véleményütköztetés.

A DJHT szakmai társasági esemény is. A legnagyobb „freie Träger”-ek tényleg mind a 16 tartományban jelen vannak, így még saját különböző intézményekben

dolgozó munkatársaik találkozására is kevés az alkalom, hát még a volt iskolatársakkal, korábbi kollégákkal, a közös projektekben – akár az AGJ munkacsoportjaiban – megismert kollégákkal, tanárokkal, az írásaik alapján ismert kutatókkal. Ezért is annyira vonzó, hogy a DJHT második napjának estéje mindig egy buli, egy szabad együttlét.

Megadattott, hogy más országokban is részt vehettem országos szakmai eseményeken, képzéseken, országos konferenciákon. Ezek egészen különlegesen felvillanyozó események. Akkor is, amikor nem mindenki-vel és mindenben értünk egyet. Magyarországon soha nem volt ilyen alkalomból sok, és még mintha fogyatkozott is volna a számuk.

18. Német Gyermek- és Ifjúságjóléti Napok (DJHT), Lipcse, 2025. május

Írásom következő részében az eseményen szerzett néhány olyan tapasztalatot osztok meg, melyet relevánsnak gondolok a gyerekekkel és fiatalokkal foglalkozó magyar szakemberek és más érdeklődők számára.

A 2025-ös rendezvényt sok meghatározó szempontból hasonlóan éreztem a 2008-ban megrendezett eseményhez, amelyen részt vettünk. A legfontosabb azonosságoknak az alábbiakat látom:

¹⁶ Az 1997 tavaszán elfogadott magyar gyermekvédelmi törvény is tágabb körben gondolkodott a szűken vett gyermekvédelemnél – és ezzel orientált is. Lásd az 1997. évi XXXI. tv. 5. § g), illetve számos további pontját.

¹⁷ Magyarország jelenleg eltér az általános európai kategorizálástól, amikor külön beszél civil/nonprofit, illetve egyházi szervezetekről. Németországban is csak állami és nem állami (azaz civil/nonprofit) kategóriában gondolkodnak. Kérdésként, kritikaként sokszor megfogalmazzák a külföldi szakmai partnerek, hogy az általánosan alkalmazott európai rendszerezés egyetlen szolidáris tömbbe helyezi az állam partnereit, a magyar gyakorlat ellenben az egyházi és más szereplők különválasztásával gyengíti az állami túlhatalom társadalmi kontrollálásának lehetőségét.

¹⁸ Lásd: <https://www.jugendhilfetag.de/der-djht/die-djhts-seit-1964/>

- A költségeket alapvetően a szövetségi szakminisztérium, a tartomány – 2025-ben Szászország – és a város állta, a belépés ingyenes volt, a kiállítók saját standjaik költségeit maguk fizették.
- Az egész országból érkeztek a résztvevők, ezért az eseményt úgy szervezték, hogy két fél nap között egy egész nap is rendelkezésre állt.
- A nyitónap protokolláris elemeket is tartalmazott, az egy héttel korábban alakult szövetségi kormány szakminisztere, a tartományi miniszterelnök és szakminiszter, továbbá Lipcse szakmai polgármestere (!) szerepelt a megnyitón, ami hozzájárult az országos sajtóvisszhang generálásához. 2008-ban a köztársasági elnök nyitotta meg az eseményt, biztatta a résztvevőket, hogy határozottan fogalmazzák meg a politikusokkal szembeni elvárásokat a gyerekek és fiatalok helyzetének javításához.¹⁹ (A digitális térbe szorult 2021-es DJHT záró programja egy Angela Merkel kancellár részvételével megtartott podcast volt. Ebben beszélgetőpartnerként részt vett egy muszlim fejkendőt viselő lány is, beválasztása egyértelmű politikai üzenet volt.) A politikának magas szinten jelen kell lennie az ifjúságügy legfontosabb szakmai eseményén.
- A középső nap mindig teljes, ezen rengeteg hallgató is jelen volt, mivel az egyetemek, szakképzők hagyományosan csoportos látogatásokat szerveznek az egész országból.

- Az is állandó, hogy leginkább a harmadik napon vannak egymás között a szakmagyakorlók, de az már csak fél nap.
- A vásárvárosok rendezvényein szokásos standok és az események – előadások, viták, kerekasztalok – száma egyaránt 300 volt, a standokon 400 szervezet volt jelen.
- 30 000 ember vett részt a rendezvényen. A szervezők hangsúlyozták, mennyire fontos volt a számukra, hogy az esemény kiváltotta a szokásos mértékű érdeklődést, hiszen világos módon szorongató kérdés volt, visszatér-e az érdeklődés a COVID-járvány előtti szintre – 2017-ben Düsseldorfban tudott legutóbb személyesen találkozni az ifjúságjóléti szakma. (1964-ben egy napos volt a Berlinben megrendezett első esemény – ennek nyomát őrzi a sorozat a nevében –, annak 1 200 résztvevője volt.)²⁰

2008-hoz képest a változások a következők:

- A DJHT önmagát a legnagyobb európai ifjúságjóléti eseménynek nevezi, melyre 25 országból érkeztek vendégek egy európai szervezés keretében, illetve más szervezési keretben is (én is önállóan vettem részt, de találkoztam más földrészekről érkezőkkel is, más magyarral viszont nem). 32 program volt európai, illetve nemzetközi, tehát az összes 10%-a. Ez az arány a magyar szakemberek figyelmét is fel kell hívja, hogy a fiatalokkal való foglalkozást a globalizált

¹⁹ Köhler, H. (2008): Was Kinder brauchen. Rede von Bundespräsident Horst Köhler beim 13. Kinder- und Jugendhilfetag am 18. Juni 2008 in Essen. *FORUM Jugendhilfe*, 2. sz. 5 o.

²⁰ A sorozat történetét lásd: Kummerat, Sabine és Klausch, Peter: Europas größter Jugendhilfepipfel im Spiegel der Zeit. Letöltés: https://www.jugendhilfetag.de/wp-content/uploads/2023/11/Europas_groesster_Jugendhilfepipfel_im_Spiegel_der_Zeit.pdf

világban nem szabad csak a tömegkultúra és a szórakoztatás, jobb esetben az informatika territóriumának tekinteni. A globális kihívásokkal és lehetőségekkel az ifjúságjólétnek sem csak helyi vagy állami szinten kell foglalkoznia.

- A COVID-járvány által az online térbe kényszerített 2021-es DJHT-val szerzett kompetenciákat a személyes találkozás preferálása mellett sem akarták elengedni. Némely eseményeket közvetítettek, és/vagy offline tettek elérhetővé, de szerveztek olyan programelemeket is, amelyek kizárólag online voltak elérhetőek.²¹ Az online módon bekapcsolódókkal együtt a résztvevők számát 42 ezerben állapították meg, amit rekordnak nyilvánítottak.
- A vásárváros különböző előadótermei mellett a kiállítási standokon, illetve közöttük kialakított terekben is voltak előadások, prezentáció, workshopok – egy részükről felvételek is készültek, melyek online elérhetőek.²² A vásárvárosi környezetben rendelkezésre álltak a gazdasági események prezentációs eszközei. A kerekasztalok moderátorai – felkészültségüket tudományos fokozataik, attraktív állásaik felsorolása volt hivatott igazolni – kommunikációja esetenként a televíziós showkat, stand upokat másolta. Sokkal szerényebb körülmények között, de láttam már ilyet Magyarországon is. Szerintem nem tesz jót a

szakmai események színvonalának, ha cél a közbetapsolás, röhhögés kiváltása, a magamutogatás. Úgy tűnik, a reflektorok és a kamerák lencséinek csillogása akkor is tévedésbe csábíthat, ha előben és a hálózatról összesen sincs kétszáz nézője egy produkciónak, és ez előre is látható.

Néhány kiállítóról, a magyar olvasónak ajánlva

400 szervezet volt jelen 300 standon. Természetesen csak szubjektív válogatásról lehet szó, legfeljebb a befogadó feltételezett érdeklődéséhez próbálhat igazodni a beszélő készítője. Aki maga magának válogatna, online megtalálja²³ a standokon alkalmazott összes munkaforma és az összes szervezet bemutatását.

Az **időszakos játszóutcák** kis szórólappja 11 települést jelöl meg, ahol él ilyen közösségi kezdeményezés. Budapest éppen csak ismerkedni kezdett az iskolautcák gondolatával, amely elsőbbséget ad az iskolák környékén a gyerekeknek az autók ellenében a tanítás kezdete előtt és befejezése után. A német időszakos játszóutcák gondolatának kiindulása nagyban azonos, az autósoknak – akik szükségszerűen jóval kevesebben is vannak, hiszen egyenként jóval nagyobb területet vesznek igénybe eszközeikkel – nem lehet több joguk elfoglalni, elfoglalva tartani az utcákat, mint a többi embernek, köztük

²¹ Itt láthatóak a videófelvevételek: <https://doku-18.djht.jugendhilfetag.de/kongress/medien-archiv/index.htm>. Ezek megnyithatóak a YouTube-on is, ahol automatikus feliratozással is megtekinthetőek. A magyar feliratozásnál sokkal bejáratottabb az angol, aki tudja azt használni, pontosabb szöveghez juthat. Különösen ajánlom az ifjúságpolitikáról szóló anyagokat. 2025 régen nem látott kihívásokat hozott a világban, kapkodjuk a fejünket, ahogy dróton próbálnak rángatni. Több terület magyar kiválóságai igyekeznek felhívni a figyelmet, hogy a megküzdésekhez rengeteg eszköze van a világnak, és az európai társadalmi modell nem erőforrás nélküli. A magyar ifjúságügyet látva nehéz elképzelni, de az ifjúságügy Európában – ahogy Németországban is –, nagyon fontos kérdésekben rendelkezik javaslatokkal, eszközökkel, begyakorolt és adaptálható megoldásokkal.

²² Az előző lábjegyzetben jelzett felvételekről van szó. (A szerk.)

²³ <https://doku-18.djht.jugendhilfetag.de/messe/index.html>

a gyerekeknek. A játszóutcák azért ideiglenesek, mert csak heti vagy havi néhány órára jönnek létre, mellékutcákban, különösebb beruházás, egyéb ráfordítás nélkül. A jogaikba, pontosabban az autók térfoglalása előtti időkbe helyezik vissza a gyerekeket, legalább időlegesen, és velük a játszani kívánó felnőtteket is. A játszóutcák – akár falvakban, akár olyan nagyvárosokban léteznek, mint Berlin, München vagy Stuttgart – közösségi kezdeményezések, szomszédsági projektek, túlnyomó többségük a településük honlapján nyújt információkat önmagáról. A Der interkommunale Fachaustausch országos egyesület igyekszik támogatást adni újabb játszóutcák kezdeményezőinek az elinduláshoz.

A **kinder-ministerium.de** az ifjúságügyért is felelős szakminisztérium gyerekek számára dedikált információs portálja. A látványvilág egy

színes mesekönyvet idéz, megjelennek azok a kérdések, melyeket a mentális jóllét szempontjából mindenütt fontosnak tartanak: mindenekelőtt a jogok, aztán a hamis hírek, erőszak, internetes biztonság, de a felnőtt családtagok betegsége is. „A mama nincs jól” a címe annak a résznek, amely ezt a témát dolgozza fel. Vajon hogyan hat a gyerekekre, hogy nincsenek egyedül – félmillió gyerek él olyan családban, ahol van beteg felnőtt családtag. Aligha elképzelhető, hogy a kormányzati portál témáit, feldolgozási módjait ne speciális felkészültségű szakemberek alakították volna ki, és hatásukat ne vizsgálják. Érdekes lenne többet tudni erről. Ennél talán fontosabb, hogy arra biztatják a gyerekeket, próbáljanak segíteni, ha

beteg van a háznál, beszéljenek az érzéseikről a család felnőtt tagjaival, akár a családon kívüli felnőtt bizalmasukkal, akár a segítő telefonszolgálattal, amelynek a neve *Nummer gegen Kummer*. Lefordítva *Szám a bánat ellen*, de eredetiben ennél frappánsabb a név. Különösen felkeltette a figyelmem, hogy arra is biztatják a gyerekeket, vigyázzanak a felnőtt családtagokra, akár ajánlhatják is nekik – a nekik szánt – segítőtelefont. Talán még váratlanabb volt a „Nagypapa elfelejti a játékszabályokat” menüpont, amely mögött a honlap egyik karaktere mesél – úgymond – a nagyapjáról és az ő demenciájáról.

A **babybedenkmaleit** egy gazdasági vállalkozás, amely negyedszázada képvisel Európában

egy olyan USA-beli eszközgyártót, mely testi tapasztalatok imitálásával, azok láthatóvá tételével teszi lehetővé beszélgetések kezdeményezését olyan témákról, melyeket nem könnyű szóba hozni. Például a középiskolás generációt kívánják segíteni a terhesség testi érzeteiről és a gyermekgondozásról való élményszerzésben. Hangsúlyozom, egy vállalkozásról van szó, mely negyedszázada fennáll, a fogyasztók pénzt adnak a termékeikért, tehát nagy eséllyel valószínű szükségletet elégít ki. A „szülői gyakorlat” céljára forgalmazott csecsemő nagyságú baba számítógép-vezérléssel produkál gondozási szükségleteket, 24 órás üzemmódban. Iskolák és fiatalokkal foglalkozó más intézmények szerzik be a babákat, majd több napra odaadják tapasztalatot szerezni kívánó fiataloknak. A tulajdonosnő a cég honlapján²⁴ úgy mutatja be magát, hogy

segíteni a terhesség testi érzeteiről és a gyermekgondozásról való élményszerzésben

segíteni a terhesség testi érzeteiről és a gyermekgondozásról való élményszerzésben

²⁴ <https://www.babybedenkmaleit.de/>

korábban terapeutaként dolgozott, és gyakran találkozott a felelősség kérdéseivel. A baszimulátorral létrehozott „szülői gyakorlatot” egyedülálló lehetőségnek tartja a saját vágyak és határok biztonságos környezetben való felderítésére. A „Várandósságszimulátor” tulajdonképpen egy mellény, aminek a mell-, illetve hasi részei vízzel tölthetőek fel, a hasi részben egy golyó is van, ami a magzatmozgás érzését szimulálja. A standon dolgozó munkatárs úgy mondta, általános népszerűségnek örvend az eszköz, bár olyan tartománya is van Németországnak, amelynek oktatási hatósága minden intézményből kitiltotta azt. Nemcsak lányok, hanem fiúk is, nemcsak kamaszok, de felnőttek is kíváncsiak a várandósság testi élményére, a szimulátorral szerzett tapasztalat lehetőséget teremt a várandósság kérdéseiről való beszélgetésre.²⁵ A standon találkoztam az amerikai gyártónak egy Magyarországon is ismert eszközével, azzal a babával, amely azt mutatja meg, mi történik egy élő baba fejében, ha erőteljes rázással akarnak rá hatni. Magyarországon ezt az eszközt sok helyen, médiaszerepléseken is használta Kaszai Tamás gyermektraumatológus a babák rázása elleni kampányban.²⁶

A 18. DJHT-n találkozhattam olyan szolgáltatásokkal, melyekről korábban csak olvasmányokból volt tudomásom, illetve terjedni látok korábban csak sporadikusan létezőnek ismert szolgáltatásokat. Az egyértelmű, hogy a jóléti államok preventív szolgáltatásokra is komoly mértékben költenek,

nem utolsósorban gazdasági megfontolásokból: az életlehetőségeket romboló folyamatok megelőzésére, megszakítására, mélyülések elkerülésére kevesebbet kell költeni, mint a súlyos sérülések elszenvetőinek rehabilitálására. Természetesen az ifjúságjólét szakemberei számára nem a gazdasági szempontok a legerősebbek.

az elhelyezést a fiatal kezdeményezi

Különösen szembeötlött, hogy milyen sok fenntartó standján láttam a szolgáltatások között a **Wohngruppe** megnevezését. Ezek nagyon kicsi szolgáltatások, melyek 6, vagy akár csak 4 fiatal fogadnak be. 16 évesnél idősebbek kérhetik elhelyezésüket, amennyiben valamilyen okból jobbnak tűnik a családjukból való kilépésük. Az elhelyezést a fiatal kezdeményezi, de nem automatikus a befogadás a kiválasztott helyre. Érdemben vizsgálják a kérelmező szükségleteit, családi helyzetét. A Wohngruppe minden lakója egyszemélyes berendezett szobában lakik, és társaival közösen használja a többi helyiséget, a csoport az önellátását közösen biztosítja. Ez az ellátás is példa arra, hogy nemcsak gyerekek, fiatalok részesülhetnek ifjúságjóléti szolgáltatásokban, hanem fiatal felnőttek is.

Meghatározó szakmai élményem volt 2004-ben a bécsi Mähdchenhausban tett látogatás, akkor láttunk először élőben ilyen szolgáltatást. A magyar szakértői csapat kérdései és a bécsi házigazdák válaszaik kölcsönösen sokkolóak voltak. Nekünk felfoghatatlan volt, hogy egy 16 éves gyerek a családjából akár egy önálló lakásba –

²⁵ A paderborni Sandra Landhäußer professzor munkatársaival egy korábbi kutatásban vizsgálta a gyermekvállalási kor kitolódásának kérdéskörét. Azt találták, van annak szerepe, hogy a nőknek nincs tapasztalata, tudása, ami alapján el tudják képzelni a testi működés sajátosságait, változásait, és ezekről beszélgetni sem nagyon tudnak senkivel. A 'várandósságszimulátor' ezekben a kérdésekben segítség lehet.

²⁶ Pl.: Előzzük meg a gyermekek bántalmazását - 2. rész. Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=ISerEjQvWPY>

intézményhez tartozó, de annak falain kívüli külső férőhelyre – is kerülhet a számára károsan működő családjából, 18 évesen pedig ki kell lépnie az ellátásból, mert ott nem vonatkozhatnak nagykorú személyekre a gyermekvédelem előírásai. Ugyanakkor, mint minden bécsi polgárnak, aki nem tudja a lakhatását megoldani, jár neki szociális bérlakás és a költségeit fedező segély addig, amíg tanulmányokat folytat és munkába nem áll, továbbá

jogosult utógondozásra, tehát erre felkészült szakemberek támogatására szükségletei szerinti területeken, igényei szerinti módon és mértékben. A német Wohngruppékat nem kell elhagynia a nagykorúvá váló ellátottaknak. Az ellátásnak feltétele, hogy aktívan részt kell vennie minden fiatalnak a csoport önellátásában, ezzel is készülve az önálló életre. A mai magyar gyermekvédelemről még távolabb vannak ezek az ellátások, mint a 21 évvel ezelőtől. Nagyon fontos, hogy a fiatalok a kérelmezéstől számítva gyorsan ki tudjanak lépni a családjukból, a gyermekjóléti rendszer érti, hogy csak alapos okkal akarják elhagyni a családjukat. A célok között szerepel a családi kapcsolatok rendezésének támogatása, akár a „hazagon-

dozás”, folyamatos a családdal való kapcsolattartás lehetősége. A magyar gyermekvédelmi rendszerbe több gyerek van kiemelve, mint amekkorák a rendszer kapacitásai.²⁷ A szolgáltatásokban sok a képzetlen munkatárs, és még belőlük is hiány van. A testiken túli szükségletek sok esetben nincsenek

a családi kapcsolatok rendezésének támogatása

kielégítve, a kamaszok jelentős része gyakorlatilag folyamatos szökésben van, a gyerekek a gyermekvédelmet ellenségnek élik meg – jó részük a családjában mindig is ezt hallotta. A német – és általában a jóléti államokban létező rendszer a gyerek jogaiából indul ki, ezért nagyon gyorsan, életkornak, szükségleteknek megfelelően próbál válaszolni a kihívást jelentő élethelyzetekre. A Wohngruppéba való befogadás nem automatikus és kötelező, a

már ellátott fiatalok jogai éppen úgy védettek, mint az ellátást újabban kérő jogai.

Úgy éreztem, végre megláttam a fehér elefántot, amikor egy olyan szervezettel találkoztam, melynek szociális szakemberei **ténylegesen beköltöznek a problémákkal küzdő családokba**, és úgy segítik a – jellemzően nagyon súlyos, összetett – problémák kezelését. Olvasmányokból tudtam ennek a szolgáltatásnak a létezéséről, de most találkoztam egy alapítvány vezetőjével és munkatársával, akik ilyen szolgáltatás nyújtásában dolgoznak, ráadásul évtizedek óta.²⁸ Egy régi esetben az anya balesetből következő megrokkánása miatt volt szükség arra, hogy a beköltöző szociálpedagógus segítsen újraformálni a munkamegosztást, a szerepeket. Az általam megismert szakemberek szerint az ő eseteik általában nem ilyenek, hanem jellemzően sok problémával küzdő, ugyanakkor a problémakezelésre motivált családokkal dolgoznak, akik segítése valamilyen ok miatt elakad, ezért javasolja az illetékes szociális

²⁷ Muhari Judit (2025. 06. 04.): 12 férőhely, 27 gyerek: zsúfolásig tele van a szolnoki befogadó otthon, a kormányhivatal szólt, hogy többen már nem mehetnek. *Népszava*. Letöltés: https://nepszava.hu/3282279_gyermekvedelem-magyarorszag-jasz-nagykun-szolnok-megye-ferohely-gyerek-tulzsufoltsag

²⁸ Bányai Emőke foglalkozott hasonló szemléletű szolgáltatásokkal, intenzív családmegtartó szolgáltatásoknak nevezte őket. Bányai, E. (2015). Intenzív családmegtartó szolgáltatás – a koragyermekkori intervenció egy lehetséges változata. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 3(2), 176–186. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2015.2.176.186>

szolgáltató ennek a különleges segítőmódnak az alkalmazását. Amennyiben a család elfogadja a javaslatot, a szociális szolgálat kéri fel és fizeti a specialistákat. Ezt a módot igen ritkán vetik be, ezért a nagyvárosok rendszereiben sincsenek alkalmazásban ilyen speciálisan felkészült szakemberek, így jut szerephez a kicsi alapítvány.²⁹

Személyes kedvenként két kiadványt mutatok be.

Egyéb **Pixi-könyvek** ugyan vannak forgalomban Magyarországon, de azt hiszem, a most említendő nincsen. Az *Annis letzte*

Reise ans Meer – Anni utolsó utazása a tengerhez –

egy 10x10 centis rajzolt mesefüzetecske, melynek sok jellemzője meglepő lehet magyar szemmel. A cél-

zott korosztály talán a nagyóvodásoké és a kisiskolásoké lehet. Az egész pedig hihetetlenül kompakt, egészen a környezetvédelmi tanúsításig... Anni egy kerekesszékekben ülő nő, aki vágyódik a tengerhez, azért is, mert ő volt az első hajóskapitány nők egyike.³⁰ Anni kisiskolás barátja, Fritzi próbál neki segíteni, de a szüleinek nincs autója, kerékpárral meg messze lenne a tenger. Abban nem vagyok biztos, hogy Fritzi barátja, Tamil csak személynév, vagy a Srí Lanka-i nép megszemélyesítője a szereplő, mindenesetre, bár segítőkész, az ő pónijaival sem juthat el Anni a tengerhez. De Tamil megoldja a helyzetet, felhívja barátját, Harut, aki amellet, hogy mentősofőr,

szabadidejében a Szamaritánusok Kívánságkocsiját vezeti, amely nagybeteg emberek szívbeli kívánságait segít beteljesíteni. Teljesül is az utazás, és a résztvevők egy tengeri csigát is hoznak magukkal, amelyben mindig hallatszik a tenger moraja, emlékeztetve Annit az utazásra. Az oxigénpalack nemcsak a kerekesszékekre akasztva szerepel több képen, de egy helyen használatban is van a légzéssegítő. Rengeteg apró motívum, ráutaló szöveg nélkül, melyektől elindulva fontos dolgokat lehet megbeszélni gyerekekkel. A saját életvilágukban is ott levő tár-

gyak és történések jelen-

nek meg, amelyekre

rákérdezhetnek a gyere-

kek. Kezdve azzal, hogy

miért is utolsó utazásáról

van szó Anninak. A füzet-

kével tulajdonképpen önmagát kínálja fel a

felnőtt: beszélgethetünk arról, amit meg-

látsz és ami érdekel. A hátsó borítóról ki-

derül, hogy a kiadvány célja sok minden

más mellett a **Kívánságkocsi** megismertete-

tése: annak bemutatása, hogy a nagybete-

geknek is van joguk szívbeli kívánságukat

teljesítő segítséget kapni. A füzetke egy ki-

adó sorozatába is beletartozik, amelynek

célja az olvasóvá nevelés támogatása is. Egyébként szakirodalmat is adnak ki a gyer-

mekjólét szakembereinek. A kiadó honlapja

a Süddeutsche Zeitungot idézi önmagáról:

„A Pixi-könyvek éppen úgy a gyerekkorhoz

tartoznak, mint a homokozó, a bábszínház

és a Playmobil.”³¹

²⁹ Mindössze 16 tagszervezetet tömörít Dachverband Familienaktivierung e. V., de elérhető továbbképzési rendszert kínál. Forrás: <https://familienaktivierung.de/mitglieder/> -.

³⁰ Németországban 1977-ig az asszonyoknak férjük írásbeli engedélyét kellett bemutatniuk a munkavállaláshoz. A munkaviszony megszüntetéséhez is törvényes joga volt a férjnek, ez ellen a munkaadók azzal védekeztek, hogy az erről a jogról való lemondásról szóló nyilatkozatot kértek a férjtől a munkaviszony létesítéséhez. (Plett., K. [2020]: Seit wann ist eine Zustimmung des Ehemannes zur Erwerbstätigkeit der Ehefrau nicht mehr erforderlich? *djbZ.* 1. sz. DOI: 10.5771/1866-377X-2020-1-29) Köszönet Wéber Júliának az adatért.

³¹ Ezen a linken található a füzetecske felolvasott verziója a képekkel: <https://youtu.be/DcsSWb1BYok> – Az automata feliratozás magyar nyelvű szöveget is ad.

*Gyermek- és ifjúság-jólét – Ismeretek könnyen érthető nyelven – Tanács-adó fogyatékossgal élő és krónikusan beteg szülők számára*³² – magyarul ez a címe a másik kiadványnak, amely egy színes nyomtatóval nyomott spirálozott A/5-ös füzet, de van ISSN-száma, az „Út-mutató” sorozat része. 20 éve is lehet már, hogy a könnyen érthető szövegek használatának gondolata megérkezett Magyarországra is, és akkor magától értetődőnek tűnt a gyors elterjedése. Szociális munkás és szociálpedagógus hallgatóktól mindig kérdezem, elérhetőek-e a szakmai gyakorlatuk helyszínéről és szolgáltatásairól könnyen érthető szövegű tájékoztatók. Volt már „igen” a válasz. Én magam, egyre inkább öregszeművé válva, azt élem meg, hogy nemcsak a szövegek nem válnak könnyebben érthetővé, de a kiadványok és honlapok is egyre inkább hullanak bele a funkciótlan – és nem ritkán silány – grafikusokdás örvényébe, belefojtva abba az olvasót is, vagyis azt, akinek el kellene tudni olvasnia a szöveget. A lipcsei „Élet Hendikeppel Egyesület” kiadványa viszont teljesen rendben van! Az egyesületi honlap nyitóoldala választást kínál – mint a mesék. Könnyen érthető nyelvhez: balra, hétköznapi nyelvhez: jobbra – és minden egyes oldalról van átjárás a másik nyelvhez. A választási lehetőség alatti nyitóképen egy vak férfi halad, jobb kezében a kutyája póráza és a botja, bal keze egy sportosabb, kézihajtású kerekesszék fogantyúján. A kerekesszéket egy hasonló korú férfi hajtja,

örülök, hogy a családsegítő az ismétlődő képen a lakásajtóban látható, mosolygva üdvözlök egymást az anyával

beszélgetnek. Lipcse egy széles, nagy terén haladnak. Széles, nagy perspektívák.³³

A füzethez visszatérve: a sorozat állandó szereplőkkel, egyszerű kedves rajzokkal illusztrált: bébi, gyerek, kamasz, mama, papa, családgondozó... Szó van a válásról is, de azt a témát nem a főszereplőkkel mutatják be. Az érzelmi biztonság alapvető tervezési szempont, tevékenységek és kiadványok ese-

tében is, igyekeznek megelőzni az információk félreértését is. Az egyik leggyakrabban ismétlődő képen a család tanácsadókkal ül egy asztalnál, mindenki feje felett szövegfelhő jelzi az aktív

részvételt a beszélgetésben. A témakörök mindig szómagyarázatokkal indulnak. Majdnem mindent el tudnak magyarázni egy egyszerű mondattal. Lehet, hogy mindig így kellene kezdeni? Nekem azok az oldalak tetszenek a legjobban, amelyek a felkészülésében segítik a kiadvány használóját, a szakemberekkel való találkozás előtt. „Azt szeretném az Ifjúsági Hivatalban megkérdezni” áll például az oldal tetején a szöveg, mellette a sokszor visszatérő rajz: az édesanya ül háttal, szemben egy íróasztal mögül mosolygó hivatalnoknővel, aztán hely a saját kérdések feljegyzésének. Milyen jó lenne, ha nem csak a fogyatékossgal élő és krónikusan beteg szülők készülnének fel a segítőkkel való találkozásra, akár az iskolai fogadóórákra is, és ha nálunk is jellemző lenne a hasonló felkészülés! (Annak tárgyalásába nem kezdek, miért ebben a hivatali környezetben történik a találkozás ábrázolása. Annak örülök, hogy a családsegítő az ismétlődő

³² A fordításban lekötvettem, hogy az összetett szavakat kötőjellel tagolják, ez is segíti a könnyebb megértést.

³³ <https://leben-mit-handicaps.de/>

képen a lakásajtóban látható, mosolyogva üdvözik egymást az anyával.) Nagyon szerettem volna megmutatni ezt a kiadványt is az Olvasónak, alighanem csak ügyetlenség, hogy nem találtam meg a neten. Érdeemes időt szánni a keresésre.³⁴

A DJHT honlapjának is van könnyen érthető szövegű része. Arra is szolgálhat, hogy az Olvasó elkezdje a felkészülést a 19. DJHT-n való részvételre.³⁵

Pár héttel a DJHT után a Paderborni Egyetem Szociálpedagógia Tanszékén voltam tanulmányúton. Valaki azt mondta ott

egy beszélgetésben: a DJHT egy kirakat, egy ünnep. És nincs szükségünk ünnepekre – kérdeztem. Erről aztán eldiskuráltunk.

A beszélgetőpartnerem végül meghívott a szervezete egy eseményére: egy másik fenntartótól vettek át egy épületet, amely lakásotthon volt és lett, de más gyerekekkel, más munkatársakkal, más támogató háttérszakértőkkel. A szomszédságot és a szakmai partnereket hívták egy kis házbe-mutató partyra. Kellenek az ünnepek a szakmánkban is. Mi tudjuk ezt igazán, akik annyira nélkülözzük ezeket. Is.

Nincs szükségünk ünnepekre?

³⁴ A „Tanács-adó fogyatékossgal élő és krónikusan beteg szülők számára” sorozat egy másik darabját megtaláltam. „Család-tervezés” a címe: <https://leben-mit-handicaps.de/files/LMH/PDF/Wegweiser%20Familienplanung.pdf>

³⁵ <https://www.jugendhilfetag.de/leichte-sprache/#fachmesse>